

श्री साईबाबा लोक प्रबोधन कला महाविद्यालय , वडनेर , ता. हिंगणघाट , जिल्हा. वर्धा

इतिहास विभाग (*History Department*)

विषय : छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जीवन चरित्राच्या विशेष संदर्भात :
ऐतिहासिक घटनांचा आढावा

क्षेत्रीय कार्य अहवाल (*Field work – Report*)

महाराष्ट्राचे आराध्य दैवत म्हणून छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या उल्लेख केला जातो व संबध महाराष्ट्रात प्रत्येक खेड्यात गावात छत्रपती शिवाजी महाराज यांची जयंती साजरी केली जात असते.

समाजातील लोकाना छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या इतिहासाची किती माहिती आहे. या माहितीची पडताळानी करण्याच्या अनुषंगाने प्रस्तुत विषयाची निवड करुन क्षेत्रीय अभ्यास करण्यात आला. स्थानिक परिसरातील जनतेला छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जीवन चरित्राच्या संदर्भात विविध १० प्रश्न विचारण्यात आले. प्रश्नावली च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांनी घरोघरी जावून प्रश्नावली भरल्यात आली. व माहिती गोळा करण्यात आली. विद्यार्थ्यांना त्याच बरोबर समाजातील लोकाना छत्रपती शिवाजी महाराजांचा इतिहास माहित असने ही गरज आहे. दिवसेंदिवस इतिहासाचे विद्वृपिकरण होत आहे. तर अभ्यासकाना कोणता इतिहास खरा आहे हा प्रश्न निर्माण झालेला आहे. त्यामुळे छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या इतिहासाची समाजात कितपत जान आहे व त्यांचा अधिक इतिहास माहित करुन घेण्याची अभिलाषा निर्माण करण्यासाठी प्रस्तुत क्षेत्रीय अभ्यास कार्य प्रयोजन. प्रश्नावली च्या माध्यमातून माहितीचे संकलन करुन त्या माहितीचे वर्गीकरण , तालिकाकरन करण्यात आले व शेवटी निष्कर्ष काढल्यात आला.

सारणी क्र. 1	तुमच्या गावात छ. शिवाजी महाराजांची जयंती कोणत्या दिवशी साजरी केली जाते ?
	१८ - १९ फेब्रुवारी , ०२ - ३ एप्रिल ,
सारणी क्र. 2	छ. शिवाजी महाराज यांचा जन्म कोणत्या किल्ल्यावर झाला ?
	१९ - शिवनेरी , 01 - रायगड ,
सारणी क्र.3	छ. शिवाजी महाराज यांच्या आईचे नाव काय होते ?
	१०० - जिजाबाई , ०० - सईबाई ,
सारणी क्र.4	छ. शिवाजी महाराज यांच्या मोठ्या मुलांचे नाव काय होते ?
	१०० - संभाजी , ०० - राजाराम ,
सारणी क्र. 5	छ. शिवाजी महाराज यांनी अफजलखानाला कोणत्या किल्ल्याच्या पायथ्याशी ठार केले ?
	१८ - प्रतापगढ़ , ०२ - रायगढ़ ,
सारणी क्र. 6	छ. शिवाजी महाराज यांनी कोणत्या मंदिरात स्वराज्याची शपथ घेतली ?
	१७ - रायेश्वर , ०३ - शिवाई ,
सारणी क्र. 7	पुणे येथील लाल महालात छ. शिवाजी महाराज यांनी कोणत्या मोघल सरदाराची बोट कापली ?
	१८ - शाहिस्तेखान , ०२ - जुल्फिकारखान
सारणी क्र.8	छ. शिवाजी महाराज यांनी मोघलांच्या कोणत्या शहरास दोनदा लुटले ?
	१७ - सूरत , ०३ - आगरा
सारणी क्र. 9	छ. शिवाजी महाराज यांचा राज्याभिषेक कोणत्या किल्ल्यावर संपन्न झाला ?
	१९ - रायगढ़ , ०१ - सिंहगढ़
सारणी क्र.10	छ. शिवाजी महाराज यांची समाधी सर्वप्रथम कोणी शोधून शिवजयंती साजरी केली?
	१७ - महात्मा फुले , ०३ लोकमान्य टिळक

इतिहास विषयाच्या माध्यमातून स्थानिक परिसरातील लोकांना छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जीवन चरित्राच्या संदर्भात क्षेत्रिय अभ्यास करण्यात आला. या अभ्यासात विद्यार्थ्यांनी घरोघरी जावून प्रश्नावली तील प्रश्न विचारून माहिती संकलित केलेली आहे. त्यात ग्रामीण समाजातील लोकांना छत्रपती शिवाजी महाराज यांची जयंती केव्हा साजरी करण्यात येते ? याबाबत १८ उत्तरदात्यानी १९ फेब्रुवारी अशी माहिती दिली फक्त ०२ उत्तरदात्यानी ३ एप्रिल अशी माहिती दिली. यावरून लक्षात येते की, छ.शिवाजी महाराज यांची जयंती तारीख बहुतेक लोकाना माहित आहे. छ. शिवाजी महाराज यांचा जन्म कोणत्या किल्ल्यावर झाला ? या प्रश्नाला १९ उत्तर दात्यानी शिवनेरी हे उत्तर दिले तर ०१ उत्तरदात्यानी रायगड हे उत्तर दिले यावरून लक्षात येते बहुतांश लोकाना छ. शिवाजी महाराज यांचा जन्माबाबत समाजात माहिती आहे. छ. शिवाजी महाराज यांच्या आईचे नाव काय होते ? या प्रश्नावर १०० उत्तरदात्यानी जिजाबाई हे उत्तर दिले. तर छ. शिवाजी महाराज यांच्या मोठ्या मुलांचे नाव काय होते ? याबाबत १०० उत्तरदात्यानी संभाजी हे उत्तर दिले. व छ. शिवाजी महाराज यांनी अफजलखानाला कोणत्या किल्ल्याच्या पायथ्याशी ठार केले ? या प्रश्नाला १८ उत्तरदात्यानी प्रतापगढ़ तर ०२ उत्तरदात्यानी रायगढ़ हे उत्तर दिले. तर छ. शिवाजी महाराज यांनी कोणत्या मंदिरात स्वराज्याची शपथ घेतली ? याबाबत १७ उत्तरदात्यानी रायेश्वर हे उत्तर दिले तर ०३ उत्तरदात्यानी शिवाई हे उत्तर दिले. व पुणे येथील लाल महालात छ. शिवाजी महाराज यांनी कोणत्या मोघल सरदाराची बोट कापली ? याप्रश्नाला १८ उत्तरदात्यानी शाहिस्तेखान हे उत्तर दिले तर , ०२ – उत्तरदात्यानी जुल्फिकारखान हे उत्तर दिले. तर छ. शिवाजी महाराज यांनी मोघलांच्या कोणत्या शहरास दोनदा लुटले ? या बाबत १७ उत्तरदात्यानी सूरत हे उत्तर दिले तर ०३ उत्तर दात्यानी आगरा हे उत्तर दिले. व छ. शिवाजी महाराज यांचा राज्याभिषेक कोणत्या किल्ल्यावर संपन्न झाला ? या प्रश्नाला १९ लोकांनी रायगढ़ हे उत्तर दिले तर ०१ उत्तरदात्यानी सिंहगढ़ हे उत्तर दिले तर छ. शिवाजी महाराज यांची समाधी सर्वप्रथम कोणी शोधून शिवजयंती साजरी केली? या प्रश्नाला १७ उत्तरदात्यानी महात्मा फुले तर ०३ उत्तरदात्यानी लोकमान्य टिळक हे उत्तर दिले. प्राप्त माहितीच्या आधारावर पुढील निष्कर्ष लक्षात येतात.

निष्कर्ष :

छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जीवन चरित्राबाबत ग्रामीण महाराष्ट्रीय समाजात माहिती आहे. छ.शिवाजी महाराजांच्या जिजनातील एतिहासिक घटनाबाबत लोकांना माहिती असल्याचे दिसून येते.

मुलाखत घेत असताना महाविद्यालयाचे विद्यार्थी

श्री साईबाबा लोक प्रबोधन कला महाविद्यालय वडणे, जि. वर्धा

सत्र 2022-23

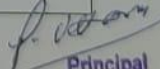
इतिहास विभाग

विद्यार्थ्यांची कार्यशाळा : क्षेत्रीय कार्य (Field work)

सहभागी विद्यार्थ्यांची यादी

दि. 06/03/2023

अनु क्रं.	विद्यार्थ्यांची नाव	वर्ग (Year)	विद्यार्थ्यांचा मो. नंबर
1	कु. आचल संजय बडवाईक	II	9096465810
2	कु. वैष्णवी अशोक खोडे	II	9730218119
3	हंसराज बळवंत काटकर	II	7498693634
4	समीर सुनील पवार	I	8329057974
5	कु. काजल मारोती मांडरे	I	9529193826
6	कु. स्वाती इंद्रपाल सुपारे	I	9322704316
7	कु. स्वाती शनीप्रसाद केराम	I	8010416336
8	कु. समीक्षा हनुमान मेंडे	I	7020352818
9	बन्नू संजयराव लोहकरे	II	9607413971
10	कु. मयूरी साहेबराव डोळसकर	II	9834456527
11	कु. हेमलता विनोद तिजारे	II	9322175877
12	रिक्की रमेश मून	I	6370684165
13	कु. नेहा माणिक चतारे	III	9529635707
14	कु. माधुरी गोपाल कामडी	II	9975962033
15	कु. पूनम छत्रपती तामगाडगे	II	9764984793
16	अभय विठ्ठल पोहाणे	I	7887465774
17	कु. आकांक्षा गणेश घोडमारे	III	8390408182
18	कु. दिव्यांनी उत्तम नाखले	III	9370189790
19	कु. दिक्षा अरुण भोरे	III	9322979007
20	कु. प्रांजली भारत भोयर	III	7769024307

Principal
Shri Saibaba Lok Pra
Arts College, Wad